

Katalin Munda Hirnök in Sonja Novak
Lukanović

Mnenja mladih o pomenu narodnostne šole v Porabju

Izvleček

Vzgoja in izobraževanje pripadnikov slovenske manjšine na Madžarskem se lahko organizira v več oblikah. V Porabju je sprejet in uveljavljen model t. i. narodnostne šole. Model vključuje vzgojno-izobraževalne ustanove, ki imajo status narodnostne šole oziroma vrtca. Osemletno osnovnošolsko izobraževanje v Porabju poteka na dveh dvojezičnih šolah (Dvojezična osnovna šola Jožefa Košiča na Gornjem Seniku in Dvojezična osnovna šola Števanovci), slovenski jezik kot narodnostni jezik se poučuje tudi na monošolskih osnovnih in srednjih šolah. V prispevku na podlagi polstrukturiranih intervjujev z mladimi, ki so bili vključeni v narodnostno izobraževanje, predstavljamo njihova mnenja o rabi porabščine / slovenskega jezika v družini in okolju, njihove izkušnje učenja jezika in razmišljanja o perspektivnosti slovenskega jezika. Rezultati kažejo, da so intervjuvanci, ki so kaj večji porabskega narečja, le-to usvojili od starih staršev, v komunikaciji s starši in vrstniki pa večinoma uporabljajo madžarščino. Ne glede na določene izražene pomanjkljivosti so s poukom slovenščine v pretežni meri zadovoljni. Pri rabi slovenščine velik pomen pripisujejo navzočnosti pedagoških delavcev iz Slovenije in izvenšolskim dejavnostim ter sodelovanju v kulturnih skupinah in društvih. Kljub pridobljenemu znanju slovenščine se ne počutijo dovolj usposobljeni za študij v Sloveniji. Večina je izpostavila dejstvo, da zaradi sosednje Avstrije in potrebe trga dela znanje slovenščine ni dovolj privlačno za mlade.

Ključne besede: narodnostno šolstvo, slovenski jezik, slovensko Porabje, Madžarska, mnenja mladih

1 Uvod

Manjšinske pravice pripadnikov slovenske narodne skupnosti na Madžarskem so zagotovljene z novo ustavo (Magyarország Alaptörvénye) iz leta 2011¹, s spremenjenim ustavnim zakonom o pravicah narodnosti (2011. évi CLXXIX. törvény, 2011) ter nekaterimi drugimi pravnimi akti na različnih področjih. Po zakonu o pravicah narodnosti imajo pripadniki slovenske narodne skupnosti, in tudi drugih narodnosti, ki jih priznava zakon², pravico do vzgoje in izobraževanja v maternem jeziku. Cilj narodnostne vzgoje in izobraževanja je seznanitev z jezikom, kulturo in izročilom določene narodnosti ter krepitev občutka pripadnosti narodnim skupnostim.

Vzgoja in izobraževanje pripadnikov narodnosti se lahko organizira v več oblikah (12/2020. Korm. rendelet; 2020, 16. Poglavlje; 20/2012. EMMI rendelet, 98. odst.): 1. izobraževanje v maternem jeziku priznane skupnosti, 2. dvojezično narodnostno izobraževanje, 3. pouk narodnostnega jezika, 4. izobraževanje romske skupnosti v madžarskem jeziku in 5. dopolnilni pouk narodnostnega jezika.

Obstajajo pa razlike v mreži javnih izobraževalnih ustanov posameznih narodnosti kakor tudi pri oblikah pouka. V skladu z zakonom o šolstvu iz leta 2011 (2011. évi CXCV. törvény, 2011) in določili temeljnega nacionalnega kurikulumuma (110/2012. Korm. rendelet; A Kormány 5/2020) je v Porabju sprejet in uveljavljen model narodnostne šole. Model vključuje vzgojno-izobraževalne ustanove, ki imajo status narodnostne šole oziroma vrtca.

Pouk slovenskega jezika na Madžarskem je v različnih oblikah prisoten po celotni vertikali vzgojno-izobraževalnega sistema. Učenje slovenščine je v Porabju prisotno od predšolske do srednje šole, univerzitetni študij poteka v Sombotelu in Budimpešti.

V Porabju delujejo štirje vrtci, ki izvajajo dvojezični program, in sicer vrtci na Gornjem Seniku, v Sakalovcih, Števanovcih in v enem standardnem v Monoštru, kjer imajo t. i. slovensko skupino.

Osemletno osnovnošolsko izobraževanje v Porabju poteka na dveh dvojezičnih osnovnih šolah, in sicer na Gornjem Seniku in v Števanovcih. Dvojezični model izobraževanja v teh šolah vključuje poučevanje tako v madžarščini kot v slovenščini. Učenci imajo tedensko pet ur slovenščine kot narodnostnega jezika in eno uro spoznavanja slovenske kulture (slovenstva – madž. *szlovén népismeret*). V skladu z dvojezičnim programom naj bi polovica pouka potekala v slovenščini, vendar je to odvisno od razpoložljivosti ustreznih kadrov.

1 V novi ustavi se namesto pojma manjšine uporablja pojem narodnosti (madž. *nemzetiség*).

2 Med uradno priznane narodnosti spadajo: armenska, bolgarska, grška, hrvaška, nemška, poljska, romska, romunska, rusinska, slovaška, slovenska, srbska in ukrajinska.

Slovenski jezik kot narodnostni jezik se poučuje tudi na Osnovni šoli Jánosa Aranya in na Osnovni šoli sv. Gotarda v Monoštru.

Na srednješolski ravni se slovenščina poučuje na Gimnaziji sv. Gotarda ter na Srednji strokovni šoli Béla III. v Monoštru. Na Gimnaziji sv. Gotarda imajo dijaki možnost učenja slovenščine kot narodnostnega in kot tujega jezika. Na Srednji strokovni šoli Béla III. se slovenščina poučuje kot narodnostni jezik. Na obeh srednjih šolah imajo dijaki možnost opravljanja maturitetnega izpita iz slovenščine na srednji in višji ravni.

2 Izhodišče raziskave

V prispevku predstavljamo izbrane rezultate iz raziskave o uspešnosti dvojezičnega oziroma narodnostnega izobraževanja, ki smo jo izvedli v okviru projekta Kontinuirano raziskovanje Porabja.

Zavedamo se, da je definicija uspešnosti zahtevna in težka, zato je treba že v izhodišču izpostaviti vprašanje, kako definirati uspešnost dvojezičnega oziroma narodnostnega izobraževanja v večkulturnem okolju, kaj pomeni uspešno dvojezično izobraževanje za posameznika in družbo.

Uspešnega dvojezičnega izobraževanja (ne glede na to, kateri model obravnavamo) pa ni mogoče ocenjevati na osnovi ene dimenzije. Uspešnost je kompleksna in jo je treba obravnavati v najširšem družbenem kontekstu. Že sama izbira modela je v določenem okolju politično, strokovno in družbeno pogojena in načeloma obeta večjo uspešnost tamkajšnjih učencev po uvedbi modela. Pri ugotavljanju uspešnosti lahko ocenjujemo različne spremenljivke – uspešnost posameznika z vidika učnega programa, z vidika posameznega predmeta, z vidika sporazumevalne zmožnosti prvega ali drugega jezika, z vidika učnega uspeha in vključevanja v nadaljnje šolanje oziroma vključevanja v delovni proces.

Mednarodne študije izpostavljajo, da uspešno dvojezično izobraževanje zagotavlja učencu najvišjo možno stopnjo jezikovnega, kognitivnega in socialnega razvoja (Cummins 1979; Baker 2001).

Ob tem smo si postavili vprašanje, ali so oblike, metode in učni načrti pouka slovenskega jezika³ v vzgojno-izobraževalnih ustanovah v Porabju dovolj ustrezni in učinkoviti z vidika jezikovnega znanja oziroma ali so primerni za okolje, kjer je prisoten slovenski jezik kot manjšinski jezik.

Izsledki že opravljenih raziskav in terenska opazovanja namreč kažejo, da je stopnja znanja slovenskega knjižnega jezika med mladimi, ki so vključeni v narodnostno oziroma dvojezično izobraževanje, na nizki ravni, porabskega narečja pa zaradi prekinitve medgeneracijskega prenosa jezika večinoma ne

3 Več o ustreznosti učnih načrtov v Porabju glej Novak 2021, 374–375.

obvladajo (Munda Hirnök 2017, 35; Munda Hirnök & Novak Lukanović 2019, 193–204). Iz tega izhaja, da so vzgojno-izobraževalne ustanove v Porabju pred znatnimi izzivi. Dvig jezikovne kompetence bi mladim omogočil večjo mobilnost tako pri izobraževanju (študij v Sloveniji, študijske izmenjave ipd.) kot pri zaposlitvi v Porabju.

Namen pričujočega prispevka je na populaciji mladih, ki so bili vključeni v narodnostno oziroma dvojezično izobraževanje, ugotoviti, kakšen pomen pripisujejo slovenskemu jeziku v nadaljevanju šolanja in v vključevanju v poklicno življenje in družbeno okolje, torej ali je bilo dvojezično izobraževanje uspešno.

Poskušali bomo odgovoriti na več raziskovalnih vprašanj: Kje vidijo mladi pomanjkljivosti narodnostnega oziroma dvojezičnega izobraževanja? Kako se razvija, stagnira ali nazaduje pridobljeno znanje slovenskega jezika po končanju osnovne šole? Kakšni so razlogi zanj? Kakšni so motivi oziroma razlogi študentov iz Porabja za študij v Sloveniji in za študij slovenščine na Madžarskem? Ali je znanje slovenskega jezika razumljeno kot prednost posameznika, ki mu omogoča zaposlitev, ustrezno delovno mesto in boljši zaslužek?

3 Metodologija raziskave

Primarne vire o pomenu narodnostne šole smo zbrali s pomočjo polstrukturiranih intervjujev v živo (izvedeni novembra 2023 ter julija in septembra 2024) med mladimi v starostni skupini od 14 do 29 let, ki so že zaključili narodnostno oziroma dvojezično osnovnošolsko izobraževanje v Porabju.

Sekundarni viri vključujejo znanstvene in strokovne članke ter časopišne prispevke, ki se navezujejo na obravnavano problematiko (narodnostno izobraževanje, jezik, narodna pripadnost ipd.).

Vprašanja, ki smo jih postavili intervjuvancem, se navezujejo na družino in okolje (raba jezika v družini, raba jezika zunaj družine, kulturna tradicija) in šolo (zadovoljstvo s šolo, pomanjkljivosti obstoječih oblik izobraževanja, slovensko jezikovno znanje učiteljev, ali je narodnostno oziroma dvojezično izobraževanje prednost ali breme itd.) ter perspektivnost slovenskega jezika (nadaljnje šolanje, zaposlitev, pomen gospodarskih naložb za razvoj Porabja in rabo jezika).

Vzorec je sestavljen iz mladih, ki so bili v času raziskave vključeni v srednje ali visokošolsko izobraževanje na Madžarskem, v visokošolsko izobraževanje v Sloveniji, in tistih, ki so že zaposleni.

S pomočjo snežne kepe smo evidentirali 41 mladih, ki so ustrezali zastavljeni metodologiji. Izmed njih smo s 13 uspeli navezati stik in nato izvesti intervjuje. Intervjuji so, razen enega, potekali v madžarščini.⁴

V raziskavi je sodelovalo 9 žensk in 4 moški. Status intervjuvancev je dokaj uravnotežen, med njimi je 5 srednješolcev, 4 študentje in 4 zaposleni. Glede etnične strukture družin ugotavljamo, da 9 intervjuvancev izhaja iz slovenskih družin, 3 iz etnično mešanih družin in eden iz madžarske družine.

Glede prebivališča intervjuvancev so 4 z Gornjega Senika, 3 iz Števanovcev, 2 iz Sakalovcev, 2 iz Monoštra in po eden iz krajev Andovci in Verica-Ritkarovci.

4 intervjuvanci so obiskovali Dvojezično osnovno šolo na Gornjem Seniku, 5 Dvojezično osnovno šolo v Števanovcih (od tega je eden tam obiskoval le štiri razrede), 3 pa Osnovno šolo Jánosa Aranya v Monoštru (od tega je en imel slovenščino kot narodnostni jezik do 4. razreda, od 5. razreda naprej je imel slovenščino kot narodnostni jezik na Osnovni šoli sv. Gotarda; 2 sta se učila slovenščino v obliki krožka do 4. razreda).

Zaradi zagotavljanja anonimnosti intervjuvancev pri navajanju ne bomo uporabljali imen, temveč zaporedno številko intervjuvanca oziroma intervjuvanke.

3.1 Rezultati

3.1.1 Družina in okolje

V tem vsebinskem sklopu nas je zanimala raba jezika (porabsko narečje ali slovenski knjižni jezik) v družinskem krogu oziroma v javnih govornih položajih, še zlasti v kulturnih skupinah oziroma društvih.

Presenetilo nas je, da je večina intervjuvancev za porabsko slovensko narečje (intervjuji so, kot je bilo že omenjeno, razen enega potekali v madžarščini) uporabljala termin »vend« in poudarjala, kako je dialekt različen od slovenskega (knjižnega) jezika. To potrjuje, da se je termin »vend« (»vendski jezik«), ki označuje domači jezik (»domanjo rejč«), torej porabsko narečje, močno usidral v madžarski jezik in zavest ljudi. Tudi izraza »vend« za Slovence v Porabju in »Vendvidék« (v preteklosti so to uporabljali za celotno Prekmurje) za območje, kjer živijo, sta se močno utrdila in ju še danes zasledimo v javnem življenju, v madžarskih medijih, na področju raziskovalnega dela itd. in pri sogovornikih v Porabju ter zunaj njega.⁵ Omenjeni termini

4 Intervjuvancem smo ponudili možnost, da odgovarjajo v slovenskem ali madžarskem jeziku. Izbrali so madžarski jezik, ker ga bolje obvladajo in ker se čutijo bolj kompetentni kot v slovenščini.

5 Več o poimenovanju Slovencev v Porabju skozi zgodovino podrobneje glej npr. Novak 1991; Kozar-Mukič 1997; Munda Hirnök 2001.

danes večinoma nimajo političnih oziroma slabšalnih konotacij kot v preteklih obdobjih. Na podlagi napisanega ugotavljamo, da bi bil morda v strokovnih krogih in pri sami slovenski skupnosti čas za razmislek o ustreznosti rabe omenjenih terminov.

Glede znanja in rabe jezika v družini ugotavljamo, da so ga intervjuvanci, ki so kaj večji porabskega narečja, usvojili od starih staršev (npr. intervjuvanec 2, intervjuvanke 3, 6, 8), s starši pa se skoraj izključno pogovarjajo v madžarščini (intervjuvanec 5, intervjuvanka 7).

Intervjuvanka 7 je povedala, da čeprav starša govorita porabsko in sta se s svojima staršema pogovarjala v narečju, se med sabo pogovarjata v madžarščini. Omenila je še, da se je v njenem otroštvu pogosto zgodilo, da kadar sta recimo okoli božica hotela, da česa (otroci, op. a.) ne razumejo, sta govorila v slovenskem narečju. Pomenljiv je odgovor oziroma razmišljanje intervjuvanke na vprašanje, kaj meni, zakaj starša nista z njo porabsko govorila od najmlajših let:

Spominjam se, da je bila za očetovo mamo velika – niti ne travma, se pa je močno odtisnilo v njej –, da je v šolo šla brez znanja madžarskega jezika. Prizadelo jo je, da ni govorila jezika, ostali pa so. In nisem prepričana, da zaradi tega, mogoče pa je bilo v mojih starših nekaj podobnega, da nista hotela z nami tako (slovensko, op. a.) govoriti (intervjuvanka 7).

Nekoliko drugačen je položaj intervjuvanke 1. Tudi njeni stari starši so govorci porabskega narečja, vendar zaradi slabih izkušenj s pripadniki večine jezikovnega znanja niso predali svojim otrokom, tj. staršem intervjuvanke.

Oba navedena primera ponazarjata travme pripadnikov starejših generacij, ki so jih doživljali zaradi neznanja madžarskega jezika v šoli, v delovnem okolju itd. Velikokrat so bili izpostavljeni posmehovanju s strani pripadnikov večine, zato so se pospešeno učili madžarščino. Naslednji korak je bil, da so se starši zavestno pogovarjali s svojimi otroki v madžarščini, da bi jih zaščitili pred težavami, ki so jih sami izkusili (Bajzek Lukač 2014, 168; Perger 2009, 344; Novak-Lukanovič et al. 2018, 64). Tako se je začel proces opuščanja slovenskega jezika v Porabju, ki je privedel do tega, da je vitalnost slovenskega jezika zelo nizka (Munda Hirnök & Novak Lukanovič 2016).

Na podlagi analize pridobljenih podatkov ugotavljamo, da intervjuvanci z vrstniki in prijatelji v porabskem narečju ali knjižno slovensko govorijo le občasno, npr. če ne želijo, da bi jih okolje razumelo.

No, z mladimi se občasno pogovarjamo v porabščini, v narečju. In ne vem, kako se bo to slišalo, kadar smo v mestu in želimo, da kdo ne razume, o čem razpravljamo, uporabljamo porabščino (intervjuvanec 10).

Težava je v tem, da mladi več ne govorijo preveč tega (jezika, op. a.). Z xy (ime prijateljice, op. a.) se včasih pogovarjava v slovenščini. Recimo, ko sva v Budimpešti in nočeva, da naju razumejo, takrat. [...] (intervjuvanka 7).

Zanimala nas je tudi prisotnost oziroma raba porabščine/slovenščine na javnih mestih.

Pridobljeni podatki so pokazali, da je porabsko narečje na Gornjem Seniku prisotno v trgovini, gostilni, cerkvi, na Slovenski vzorčni kmetiji, Državni slovenski samoupravi in na različnih prireditvah (intervjuvanca 2, 5; intervjuvanki 3, 8).

Intervjuvanci iz Števanovcev so potrdili, da je raba porabščine prisotna v cerkvi, trgovini, gostilni, društvih, na prireditvah slovenske narodnostne samouprave in na različnih kulturnih dogodkih (intervjuvanki 9, 12; intervjuvanec 10). Študentka iz Števanovcev je o prisotnosti slovenščine v društvih in na kulturnih prireditvah povedala: »Odločno lahko pritrdim. Še posebej na kulturnih dogodkih, kjer je slovenski jezik močan del izročila. Nobeni prireditvi se ne moremo izogniti, kjer je prisoten slovenski jezik. Tako je recimo borovo gostüvanje⁶ ali raznorazni dogodki.« (intervjuvanka 12)

Hkrati pa opaža, da raba slovenščine v nekaterih javnih prostorih upada. Na pošti se je porabščina nekoč bolj uporabljala kot sedaj. Takrat so bili na pošti zaposleni Porabci, zdaj pa ne več. Tudi občinski urad več ne obratuje, prebivalci zadeve urejajo v Monoštru na skupnem samoupravnem uradu (intervjuvanka 12).

Zaposlen intervjuvanec iz Andovcev je izpostavil prireditve (npr. Vražja noč/Vražja nauč⁷), kjer se uporablja porabski govor (intervjuvanec 11).

Na Verici-Ritkarovcih so javni prostori trgovina, gostilna in kulturni dom. V trgovini in gostilni je komunikacija pretežno v madžarskem jeziku, ker je lastnik Madžar. Prejšnji lastnik, ki je bil Porabec, je s strankami večinoma govoril v porabščini (intervjuvanka 6). V kulturnem domu je porabščina/slovenščina prisotna na prireditvah, ki jih prirejajo različne slovenske organizacije.

6 Borovo gostüvanje (ženitovanje ali svatba z borom) je stara ljudska šega, katere izvor ni natančno ugotovljen. Leta 2015 je bilo »Porabsko borovo gostüvanje« vpisano v Register nesnovne kulturne dediščine na Madžarskem. Zadnje borovo gostüvanje so izvedli 18. februarja 2023 v Števanovcih (Porabje 2023). Več o ljudski šegi glej npr. Kozar-Mukič 1996; Ilich 2016, 163–173.

7 Vražja noč (Vražja nauč v porabskem narečju) predstavlja nočni pohod skozi temen andovski gozd, v katerem se pohodniki srečajo z različnimi podobami ljudskega verovanja. Cilj prireditve je ohranjanje porabščine in promocija kulturne dediščine porabskih Slovencev širši javnosti. 25. oktobra 2025 je v Andovcih že 15. potekala prireditev Vražja noč (Holec 2025, 9).

V Sakalovcih je porabščina prisotna v cerkvi in društvih (intervjuvanka 7).

Ko govorimo o kulturni in politični participaciji mladih, glede na dotično raziskavo in izsledke prejšnjih raziskav, ugotavljamo, da so močnejše vključeni v kulturne kot pa v politične strukture (Munda Hirnök & Novak Lukanovič 2018, 163–174).

Večina intervjuvancev se vključuje v kulturne skupine, ki delujejo pod okriljem Zveze Slovencev na Madžarskem (Folklorna skupina Zveze Slovencev Gornji Senik, pevska skupina Seniške sinice Zveze Slovencev Gornji Senik, Mešani pevski zbor Avgust Pavel Zveze Slovencev Gornji Senik, Folklorna skupina Zveze Slovencev Sakalovci), športna in druga društva (npr. Društvo porabske mladine, Društvo za lepšo vas⁸) in le nekateri posamezniki v politične formacije (občni zbor Državne slovenske samouprave in narodnostne samouprave v lokalnem okolju).

Treba je poudariti, da je pri sodelovanju v kakšni kulturni skupini velikega pomena tudi, ali so se starši oziroma sorodniki aktivno udeleževali v kakšnih kulturnih skupinah, ki imajo večinoma mentorje iz Slovenije, ki ne govorijo madžarskega jezika. Njihova prisotnost pozitivno vpliva na rabo slovenskega jezika.

Kadar na primer gospa koreografinja nekaj reče, to že razume vsak. [...] Recimo vsakdo se je že naučil, kaj pomeni izraz 'obrni', toda kadar se pogovarjamo o vsakdanjih stvareh, knjižnega jezika ali narečja ne govori vsak na enaki ravni, da bi kramljali tudi o vsakdanjih stvareh. Poskusimo pa, in če se nam zatakne, preklopimo na nemščino ali nekdo prevaja (intervjuvanka 7).

Kot je bilo omenjeno, so nekateri sogovorniki člani športnega ali mladinskega društva. Zaradi članstva v nogometni ekipi, ki igra v gorički ligi, ali udeležbe na koncertih, izletih itd. so mladi primorani, da na prizoriščih v Sloveniji uporabljajo slovenski jezik (intervjuvanca 5, 10).

3.1.2 Šola

Drugi sklop vprašanj se je navezoval na šolo. Zanimalo nas je mnenje intervjuvancev o tem, ali so bili zadovoljni s šolo, ki so jo obiskovali (organiziranost manjšinskega šolstva, pouk slovenskega jezika, slovensko znanje učiteljev, zunajšolske dejavnosti itd.) in kje vidijo pomanjkljivosti.

Analiza intervjujev je pokazala, da so bili kljub pomanjkljivostim šol, ki

8 Društvo za lepšo vas Števanovci deluje od leta 1998. Društvo skrbi za čistost okolja, organizira programe s ciljem ohranjanja ljudskega izročila. Društva s podobnim profilom najdemo še na Verici-Ritkarovcih, v Sakalovcih in na Dolnjem Seniku.

so jih intervjuvanci zaznali, v pretežni večini zadovoljni s poukom slovenščine in z jezikovnim znanjem svojih učiteljev.

Nekateri intervjuvanci so izpostavili prednost znanja obeh zvrsti slovenskega jezika (narečje, knjižni jezik) domačih učiteljev (intervjuvanec 10), intervjuvanka 8 pa je menila, da se zaradi rabe porabščine učiteljic pri pouku slovenskega jezika v nižjih razredih knjižni jezik pri učencih ni dovolj razvijal.

Nekaterim intervjuvancem se zdijo maloštevilni razredi na osnovnih šolah učinkoviti (intervjuvanec 10).

Intervjuvanci so nam posredovali tudi nekatera negativna opažanja v zvezi s kakovostjo pouka in govornih navad na šoli (tudi pedagoškega kadra). [...] Kar je bilo zapisano v učni snovi, so odpredavali, tega se je moral vsakdo naučiti, razen tega pa nič. Ko se je na koncu ure oglašil šolski zvonec, je bilo vsega konec. Od tistega trenutka je tudi učitelj govoril madžarsko, s tem se več nihče ni ukvarjal. [...] Pouk je bil nizke kakovosti. [...] Kdor doma ni govoril (jezika, op. a.), tudi zdaj nima znanja (intervjuvanec 2).

Izsledki novejše raziskave *Slovenski jezik v vrtcih in šolah v Porabju Madžarskem* (2020) o rabi jezikov učiteljev na šoli v Porabju sicer kažejo, da porabski učitelji (14 oseb) v največji meri (71,4 %) uporabljajo oba jezika (madžarščino in slovenščino), v manjšem deležu (28,6 %) večinoma madžarski jezik, nobeden izmed anketiranih pa ne uporablja samo ali večinoma slovenskega jezika (Munda Hirnök & Novak Lukanović 2023, 63).

Intervjuvanci so v zvezi s poukom slovenskega jezika nadalje še izpostavili, da je pri pouku slovenskega jezika preveč poudarjena slovnica, pogrešajo več konverzacije in novih metod.

[...] Preveč je poudarjena slovnica, ki je – saj razumem – zelo pomembna, po mojem pa bi bilo treba veliko več konverzacije. Ja, veliko več vaj v prevajanju besedil. Veliko bolj bi bilo treba učno snov prilagoditi učencem. Iskreno rečeno, mene sploh ni zanimalo, katero pesem po vrsti že prevajamo, ko me sploh ni zanimala tista pesem. Ko bi pravzaprav lahko poslušali glasbo in prevedli besedila komadov [...] (intervjuvanka 12).

Intervjuvancem, bivšim učencem obeh dvojezičnih šol, se zdi prisotnost učiteljic asistentk / učiteljev asistentov iz Slovenije zelo pomembna, saj pripomore k dvigu kakovosti pouka slovenskega jezika in aktivnejši rabi le-tega.

Srednješolka z Gornjega Senika je povedala, da pred prihodom pedagoških delavcev iz Slovenije niso imeli dovolj znanja in poguma, da bi ob srečanjih z učenci iz Slovenije govorili slovensko. S prihodom učiteljic asistentk / učiteljev asistentov iz Slovenije je nastala situacija, da »nismo imeli druge izbire, kot da uporabljamo knjižno slovenščino. Če xy (ime učiteljice

asistentke, op. a.) ne bi prišla, jaz po mojem vse do današnjega dne ne bi znala normalno slovensko govoriti.« (intervjuvanka 8) Izpostavila je še pomen iger, ki jih je učiteljica asistentka dosledno vključevala v pouk slovenskega jezika. Tudi intervjuvanec 5 je izpostavil, da je bil prihod učiteljice iz Slovenije njemu v ogromno pomoč. Nje niso mogli spraševati v madžarščini, morali so govoriti v slovenščini.

Pri učenju slovenskega jezika je treba omeniti tudi izvenšolske dejavnosti,⁹ ki so vezane na slovenski jezik in kulturo. Intervjuvanci so izpostavili pozitiven učinek izvenšolskih dejavnosti, pri čemer so poudarili pomen mentorjev iz Slovenije oziroma vseh aktivnosti, pri katerih so (bili) prisiljeni uporabljati slovenščino.

[...] Bilo je tudi veliko izvenšolskih dejavnosti. Omenil sem lončarski krožek, pevski zbor, dramsko skupino, ki je delovala v slovenskem jeziku. Poleti jezikovni tabori v materinščini, tako tukaj kot v Sloveniji (intervjuvanec 10).

Učenje oziroma raba slovenščine je omogočena tudi ob srečanjih učencev z vrstniki iz Slovenije.

Študentka iz Števanovcev je v zvezi z rabo slovenskega jezika izpostavila likovno kolonijo, ki se je odvijala v Vuzenici.

[...] To je pomenilo, da so nas namestili pri slovenskih družinah in tam smo bili prepuščeni samim sebi. Rekla bi, da je bilo to, kar je največ koristilo. Res. Zaman smo plesali, zaman so nas poučevali – potrebovali smo prakso. Mislim, da je bilo to najboljše (intervjuvanka 12).

Porabske šole imajo številna partnerska sodelovanja s slovenskimi šolami. Gre za skupno dve do tri srečanja letno. V okviru srečanj se izvajajo hospitacije, delavnice, kulturni in športni dogodki ter izleti, kjer imajo učenci možnost rabe slovenščine.

Intervjuvanec 5 je menil, da so te izmenjave le delno prispevale k učenju oziroma razvoju slovenskega jezika učencev, zlasti ko je šlo za obisk Dvojezične osnovne šole (DOŠ) 1 Lendava, kjer so jih vodili po šoli, priredili predavanje, potem so pa igrali nogomet in malo čebelarili. Ob vračilu obiska DOŠ 1 Lendava se je gornjeseniška šola izkazala za bolj spretno. Učence so razdelili na skupine in so Slovence pridružili Madžarom. Ta oblika organizacije je omogočila, da so učenci gornjeseniške šole v interakciji z učenci iz Slovenije (več) uporabljali slovenščino in obratno.

9 Na Dvojezični osnovni šoli Jožefa Košiča na Gornjem Seniku delujejo: gledališki krožek, pevski zbor, glasbeni krožek (citre, harmonika) in rokodelski krožek. Na števanovski dvojezični osnovni šoli pa lončarski krožek, folklorna skupina, pevski zbor, glasbeni krožek (citre), rokodelski krožek in šport.

Postavlja se torej vprašanje, ali so dosedanje oblike sodelovanja z vidika rabe slovenščine dovolj učinkovite. Za utrjevanje in rabo slovenščine bi bilo namreč bolje, da bi se porabske šole bolj povezovale s slovenskimi šolami (enojezičnimi).

Intervjuvanci, ki so nadaljevali srednješolsko izobraževanje v Monoštru in obiskovali pouk slovenščine, bodisi na gimnaziji ali srednji strokovni šoli, so bili s poukom večinoma zadovoljni. Intervjuvanec 2, ki je obiskoval srednjo strokovno šolo, je bil mnenja, da je bil pouk boljši v primerjavi z osnovno šolo, kajti med poukom se je vseskozi govorilo slovensko, v skupini jih je bilo malo, medtem pa je intervjuvanka 8 izpostavila pomanjkljivosti, da se učitelji preveč opirajo na učbenike in delovne zvezke ter primanjkuje konverzacije.

Študentka iz Monoštra, ki študira v Ljubljani in je bila deležna pouka slovenskega jezika tudi na gimnaziji, je kljub zaznavi, da so drugi tuji jeziki (angleščina, nemščina) imeli na tej ustanovi večji ugled, uživala v jezikovnem pouku slovenskega jezika: »Jaz sem pravzaprav uživala v jezikovnem pouku, nikoli nobenih problemov nisem imela z učitelji, niti z učno snovjo. Kar je bilo pomembno za kasnejšo maturo ali jezikovni izpit, sem dobila vse.« (intervjuvanka 1)

Za maturantko iz Monoštra, pripadnico večine, se je odprla možnost učenja slovenskega jezika na gimnaziji. Za slovenščino se je odločila iz radevednosti do unikatnega jezika. Izpostavila je strokovnost in prijaznost profesorja slovenščine, majhne skupine, raznovrstne možnosti (izleti, udeležba na poletni šoli v Ljubljani itd.), težavo pa naj bi predstavljala različna raven jezikovnega znanja dijakov v isti skupini (intervjuvanka 13).

Analiza intervjujev je tudi pokazala, da mladi Porabci, ki se ne vidijo v srednješolskih ustanovah v Monoštru, nadaljujejo srednješolsko (in tudi visokošolsko) izobraževanje zunaj Porabja. Po odhodu iz Porabja izgubijo stik s slovenščino, posledično pride do stagniranja ali celo nazadovanja pridobljenega znanja slovenskega jezika.

Intervjuvanka 3 se je vpisala na Srednjo ekonomsko šolo v Sombotelu, ker tega poklicnega programa ni v Monoštru. Omenjena srednja šola ne ponuja učenja slovenščine. V prihodnosti ne izključuje možnosti, da bi se učila slovenščino kot zasebna učenka ali v krožku v Sombotelu. Ravno tako ne izključuje možnosti nadaljevanja šolanja v Sloveniji.

Intervjuvanka 6 je študirala predšolsko vzgojo v Sopronu, kjer ni bilo možnosti izobraževanja v slovenščini, bi pa jo izkoristila, če bi obstajala. Čeprav pogosto uporablja slovenski jezik (tudi pri svojem delu), meni, »da po tolikih letih pozabljam, česar ne uporabljam prevečkrat«.

Na podlagi pridobljenega gradiva ugotavljamo, da se intervjuvanci za študij v Sloveniji ne počutijo / niso počutili jezikovno dovolj podkovani, kar pripisujejo tudi pomanjkljivostim porabskega šolstva.

Študentka iz Sakalovcev, ki študira v Budimpešti, je kot razlog za nezanimanje za študij v Sloveniji navedla, da »mlade bolj motivira, da odidejo v Avstrijo in tako zaslužijo več denarja. Tudi po mojem je tako lažje in tudi jezik (nemščina, op. a.) je lažji. Saj vendar se ni dalo v vsaki šoli in v vsakem letniku učiti slovenščine. Nemščino pa vselej in vsepovsod.« (intervjuvanka 7)

Tudi študentka iz Števanovcev, ki prav tako študira v Budimpešti, je bila mnenja, da če bi na osnovnih šolah izboljšali metodiko, bi se slovenščino naprej učilo več dijakov (intervjuvanka 12).

Srednješolka z Gornjega Senika je prav tako povedala, da ni dovolj samozavestna glede svojega znanja slovenščine, ker je v srednji strokovni šoli nazadovala. Povedala je še, da pouk slovenskega jezika, ki ga izvajajo na šoli, ne zadostuje in se dijaki jezikovno ne razvijejo do potrebne ravni (intervjuvanka 8). Jezikovni primanjkljaj pa je še večji pri dijakih, ki srednješolsko izobraževanje nadaljujejo zunaj Porabja, npr. v Sombotelu ali kje drugje. Tam se več ne učijo slovenščine in zaradi tega ne pride v poštev, da bi odšli študirat v Slovenijo (intervjuvanka 6).

Nekateri intervjuvanci so povedali, da je za mlade Slovenija »nekoliko neznana«, zato bi morale šole in slovenske organizacije v Porabju bolje informirati mlade o državi Sloveniji, o možnostih študija slovenščine tako v Sloveniji kot na Madžarskem (intervjuvanka 1, intervjuvanec 11) in nenazadnje nasploh bolje promovirati slovenski jezik na gimnaziji in v samem okolju (intervjuvanka 13).

Čeprav je Gimnazija sv. Gotarda v Monoštru ob pomoči slovenskih organizacij v zadnjih letih okrepila prizadevanja za promocijo pouka slovenskega jezika na gimnaziji in možnosti študija slovenščine na Madžarskem in v Sloveniji (t. i. Slovenski dan in informativni dan¹⁰), zaenkrat ni zaznati povečanja števila dijakov oziroma študentov, ki bi se odločali za učenje slovenščine. Pomenljiv je podatek, da v šolskem letu 2025/2026 le ena Porabka študira v Ljubljani, ena pa obiskuje Celoletno šolo slovenskega jezika, en mladostnik pa študira na slovenistiki v Sombotelu.

Zasledili smo še mnenja, da že študij v madžarščini lahko predstavlja dovoljšen izziv za mlade (intervjuvanec 5). Za nekatere mlade pa je privlačnejši študij na madžarskih univerzah, zaradi »prestiza« (intervjuvanka 4), ali celo v drugih državah, npr. v Veliki Britaniji (intervjuvanka 13).

Na koncu nas je še zanimalo, ali za intervjuvance narodnostno oziroma dvojezično osnovnošolsko (in srednješolsko) izobraževanje predstavlja prednost, ki jim omogoča zaposlitev (ustrezno delovno mesto in boljši zaslužek), vključenost v družbeno okolje ali pa so ga doživljali kot breme.

Nekateri intervjuvanci so bili mnenja, da znanje slovenščine odpira številne priložnosti za mlade (cf. intervjuvanka 1).

10 Več o tem glej: Porabje 2024a; Porabje 2024b.

Intervjuvanec 5 je povedal, da je slovenščino vselej razumel kot prednost in jo tako razume še danes, kajti tabori v Porabju in Sloveniji, kakršnakoli nastopanja na prireditvah so neposredna posledica učenja oziroma znanja slovenskega jezika.

Intervjuvanec 10, zaposleni iz Števanovcev, je povedal, da če se ozre nazaj, mu je dvojezični pouk v šoli koristil, mogoče je bilo takrat malo težje, vsekakor pa znanje slovenščine predstavlja prednost. Podobnega mnenja je bila študentka iz Števanovcev, ki ji je bila v osnovni šoli slovenščina malce v breme, pozneje pa jo je doživljala kot zelo veliko prednost (intervjuvanka 12).

Večina intervjuvancev je v svojih odgovorih izpostavila tudi ekonomski vidik jezika.

Zanimiv je primer intervjuvanca 10 iz Števanovcev, ki je zaposlen v podjetju v Monoštru, kjer porabščino uporablja z nekaterimi sodelavci z Gornjega Senika in iz Števanovcev. Omenjeno podjetje ima stranko iz Slovenije, podjetje Goodyear Slovenija, tovarno pnevmatik iz Kranja. »Ko pridejo na 'audit' (preverjanje, op. a.) ali pa jih moramo zaradi nekega problema mi obiskati, sem sam zmeraj v delegirani ekipi. Tudi to je pozitivno, da jih lahko nekdo ogovori v slovenščini.« Menil je še, da tudi slovenske strukture v Porabju ponujajo delovna mesta z znanjem slovenščine, npr. Radio Monošter. Intervjuvanec 11, zaposlen iz Andovcev, uporablja slovenščino pri svojem delu, dela kot turistični referent pri Porabskem kulturnem in turističnem društvu Andovci. Nima težav, ko se je treba sporazumeti s turisti, pri uradnem govoru pa ni toliko suveren.

Intervjuvanki 4 pridobljeno znanje slovenščine omogoča, da ob študiju dela za podjetje, ki potrebuje ljudi z znanjem slovenskega jezika.

Je pa zanimiv primer intervjuvanke 7, ki namerava svojo karierno pot graditi na znanju slovenščine, ne glede na dejstvo, da študira nemški narodnostni razredni pouk¹¹ v Budimpešti. Ima se namen vrniti v Porabje in se zaposliti na eni izmed dvojezičnih osnovnih šol. V času rednega študija je opravila izpit iz slovenskega jezika na srednji ravni, prijavila se je na tečaj Centra za slovenščino kot drugi in tuji jezik. Razmišlja, da bi po zaključku študija v Budimpešti vpisala študij slovenščine v Sombotelu.

Večina intervjuvancev je bila mnenja, da je sosednja Avstrija bolj vabljiva, učenje oziroma znanje slovenščine pa s tržnega vidika ne predstavlja dovoljšne spodbude za mlade.

Študentka iz Števanovcev, ki študira v Budimpešti, je izpostavila tudi, da znanje slovenskega jezika predstavlja prednost z vidika, da te bolj cenijo, trg dela pa ne bo izkoristil znanja slovenščine. Slovenski jezik se ob angleščini, nemščini ter sedaj že ob ruščini in francoščini »izgublja«, ima majhno vlogo.

11 Študentje nimajo možnosti študija slovenskega narodnostnega razrednega pouka, ker tovrsten program ne obstaja.

To mladim ne predstavlja motivacije za študij v slovenščini. Čeprav meni, da je umiranje jezika »neustavljiv proces«, je izrazila upanje, »da se bo zmeraj našlo seme, ki bo vzklilo iz te zemlje« (intervjuvanka 12).

Pridobljeni podatki so tudi pokazali, da je le del intervjuvancev seznanjen z gospodarskimi razvojnimi programi s strani Madžarske in Slovenije, ki so v teku. Po mnenju intervjuvanca 10 so omenjeni razvojni programi koristni in pozitivno učinkujejo na celotno slovensko skupnost, tudi na jezik.

Analiza intervjujev je pokazala tudi, da so v percepciji mladih, in na splošno pri prebivalcih Porabja, slabo prisotni pojmi: Slovenija kot sosednja država, sosedstvo, država matičnega naroda, slovenščina kot materni jezik oziroma jezik prednikov/okolja ter jezik sosednje države. Pri mladih bi težko govorili o identifikaciji s slovenščino kot lastnim jezikom ali čustveni navezanosti nanjo.

4 Sklep

Izbrani izsledki raziskave o uspešnosti narodnostnega oziroma dvojezičnega izobraževanja v Porabju so pokazali, da so intervjuvanci, ki so kaj večji narečja, le-to usvojili od starih staršev, s starši in vrstniki se pogovarjajo izključno v madžarščini. Tudi zunaj doma večinoma (razen redkih izjem) uporabljajo madžarščino.

Intervjuvanci so bili v pretežni večini zadovoljni s poukom slovenščine na osnovni šoli. Želeli bi manj slovnice in več praktičnega znanja. Ne glede na pomanjkljivosti so intervjuvanci dosegli določeno raven znanja slovenskega jezika, ki jim omogoča nadaljevanje šolanja.

Vsi so bili mnenja, da navzočnost pedagoških delavcev (vzgojiteljice asistentke, učiteljice asistentke / učitelja asistenta) iz Slovenije prispeva k dvigu kakovosti pouka slovenskega jezika in večji rabi le-tega.

Naši sogovorniki so izpostavili tudi pozitivne učinke izvenšolskih dejavnosti, pri čemer so poudarili pomen mentorjev iz Slovenije oziroma aktivnosti (npr. tabori v Sloveniji), pri katerih so bili prisiljeni uporabljati slovenščino.

Pokazalo se je tudi, da se intervjuvanci za študij v Sloveniji ne počutijo jezikovno dovolj usposobljeni, kar pripisujejo pomanjkljivostim porabskega šolstva. Šole in slovenske organizacije v zadnjih letih več pozornosti posvečajo promociji študija v Sloveniji (in tudi študija slovenskega jezika na Madžarskem), zaenkrat brez vidnejšega rezultata.

Na tržno vrednost jezika bi mogoče pozitivno vplivala navzočnost slovenskih podjetij. Skoraj vsi intervjuvanci so poudarili, da zaradi sosednje Avstrije in potreb trga dela znanje slovenščine ni dovolj perspektivno za mlade.

Iz vsega zgoraj napisanega lahko sklepamo, da je uspešno narodnostno oziroma dvojezično izobraževanje odvisno od vseh akterjev, ki so vključeni v izobraževalni proces. Pomembno je poudariti vlogo učiteljev, ki bi motivirali učence za učenje manjšinskega jezika. Na drugi strani pa imajo pomembno vlogo tudi starši, saj njihov odnos do jezika vpliva tudi na odnos, ki ga bodo imeli otroci kot odrasli. Nazadnje ne smemo pozabiti na vpliv družbenega okolja. V globaliziranem svetu prevladujejo tuji jeziki (angleščina, nemščina itd.), in prav zaradi tega za učence slovenščina ni tako privlačna.

V zaključku lahko poudarimo, da skupina mladih, ki so bili predmet raziskave, (lahko) predstavlja potencial za upočasnitev oziroma ublažitev izginjanja porabskega narečja in identitete. Pomena človeškega kapitala za ohranjanje in razvoj slovenske skupnosti se zavedajo slovenske manjšinske strukture v Porabju, prav zato v zadnjem obdobju še posebno pozornost posvečajo populaciji mladih.

Intervjuvanci

Intervjuvanka 1 – študentka, Monošter-Slovenska ves

Intervjuvanec 2 – zaposlen, Gornji Senik

Intervjuvanka 3 – srednješolka, Gornji Senik

Intervjuvanka 4 – študentka, Sakalovci

Intervjuvanec 5 – srednješolec, Gornji Senik

Intervjuvanka 6 – zaposlena, Verica-Ritkarovci

Intervjuvanka 7 – študentka, Sakalovci

Intervjuvanka 8 – srednješolka, Gornji Senik

Intervjuvanka 9 – srednješolka, Števanovci

Intervjuvanec 10 – zaposlen, Števanovci

Intervjuvanec 11 – zaposlen, Andovci

Intervjuvanka 12 – študentka, Števanovci

Intervjuvanka 13 – srednješolka, Monošter

Literatura in viri

2011. évi CLXXIX. törvény – 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól, 2011 [Zakon št. CLXXIX. o pravicah narodnosti iz leta 2011], http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100179.TV (dostop 19. 8. 2025).
2011. évi CXC. törvény – 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről, <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100190.tv> (dostop 28. 8. 2025).
- 110/2012. Korm. rendelet – 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról, <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200110.kor> (dostop 3. 9. 2025).
- 20/2012. EMMI rendelet – 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról, <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200020.emm> (dostop 3. 9. 2025).
- A Kormány 5/2020 – A Kormány 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelete a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról, 2012, https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2012_nat (dostop 5. 9. 2025).
- 12/2020. Korm. rendelet – 12/2020. (II. 7.) Korm. rendelet a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról, <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2000012.kor> (dostop 5. 9. 2025).
- Cummins, J., 1979. Linguistic Interdependence and the Educational Development of Bilingual Children. *Review of Educational Research* 49, 222–251. <http://dx.doi.org/10.3102/00346543049002222>
- Bajzek Lukač, M., 2014. Priložnosti za slovenščino na Madžarskem. V H. Tivadar (ur.) *Prihodnost v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi: zbornik predavanj*. Znanstvena založba Filozofske fakultete, Ljubljana, 165–170.
- Baker, C., 2001. *Foundation of Bilingual Education and bilingualism*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Holec, K., 2025. Vrajža nauč v Andovcih. *Porabje* 35 (44), 30. oktober 2025, 8.
- Ilich, I., 2016. Borovo gostüvanje v slovenskem Porabju. *Glasnik Slovenskega etnološkega društva*, 56 (1/2), 163–173.
- Kozar-Mukič, M., 1996. *Etnološki slovar Slovencev na Madžarskem*. Zveza Slovencev na Madžarskem, Monošter; Savaria Múzeum, Szombathely.
- Kozar-Mukič, M., 1997. Kdo smo? (O identiteti Slovencev med Muro in Rabo). *Traditiones* 26, 297–304.
- Magyarország Alaptörvénye, 2011. április 25 [Temeljni zakon Madžarske, 25. april 2011], https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100425.ATV (dostop 18. 8. 2025).
- Munda Hirnök, K., 2001. Ime Slovencev na Madžarskem nekoč in danes. *Etnologija Slovencev na Madžarskem / A magyarországi szlovének néprajza* 3, 60–66.
- Munda Hirnök, K., 2017. Stališča staršev v Porabju do slovenskega jezika. *Slovenščina 2.0* 5 (2), 33–63. DOI: <https://doi.org/10.4312/slo2.0.2017.2.33-63>
- Munda Hirnök, K. & Novak Lukanovič, S., 2016. Slovenščina v Porabju: stopnja vitalnosti. V D. Grafenauer & K. Munda Hirnök (ur.) *Raznolikost v etničnosti: izbrani pogledi*. Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana, 192–219.

- Munda Hirnök, K. & Novak Lukanovič, S., 2018. Družbena participacija mladih v slovenskem zamejstvu na Madžarskem. V D. Jagodic (ur.) *Družbena participacija mladih v slovenskem zamejstvu*. Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana, Slovenski znanstveni inštitut, Slovenski narodopisni inštitut Urban Jarnik, Celovec, Slovenski raziskovalni inštitut, Trst, 147–183.
- Munda Hirnök, K. & Novak Lukanovič, S., 2019. Slovenski jezik med mladimi v slovenskem zamejstvu na Madžarskem. V S. Novak-Lukanovič (ur.) *Jezikovni profil mladih v slovenskem zamejstvu*. Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana, Slovenski znanstveni inštitut, Slovenski narodopisni inštitut Urban Jarnik, Celovec, Slovenski raziskovalni inštitut, Trst, 193–244.
- Munda Hirnök, K. & Novak Lukanovič, S., 2023. Slovenski jezik v dvojezičnih osnovnih šolah v Porabju danes. *Jezik in slovstvo* 68 (2), 57–73, DOI: 10.4312/jis.68.2.57-73
- Novak, V., 1991. Slovenci smo – ne Vendi. *Porabje* 1 (1), 14. februar 1991, 3.
- Novak, V., 2021. Slovenski jezik v osnovnih šolah v Porabju. V M. Šekli & L. Rezoničnik (ur.) *Slovenski jezik med slovanskimi jeziki: Zbornik Slavističnega društva Slovenije 31. Slovenski slavistični kongres, Monošter/Szentgotthárd in Moravske Toplice, 30. september - 2. oktober 2021*. Zveza društev Slavistično društvo Slovenije, Ljubljana, 371–377.
- Novak-Lukanovič, S., Medvešek, M., Munda Hirnök, K., Jagodic, D., Mezgec, M., Gorojanc, V. & Gliha Komac, N., 2018. *Priložnosti in možnosti za ohranjanje oziroma za revitalizacijo slovenščine med slovensko manjšinsko skupnostjo v sosednjih državah: zaključno poročilo*. Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana, Slovenski raziskovalni inštitut, Trst, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, Ljubljana.
- Porabje, 2023. »Na našo veliko veselje, njima pa na največjo pogüblenost«. *Porabje* 33 (8), 23. februar 2023, 2–3.
- Porabje, 2024a. Učenje slovenščine bogati vsakega dijaka. *Porabje* 34 (18), 2. maj 2024, 2.
- Porabje, 2024b. Predstavitev možnosti študija slovenščine v Sombotelu. *Porabje* 34 (6), 8. februar 2024, 6.
- Perger, V., 2009. Vloga porabskega narečja pri ohranjanju narodnostne identitete v Porabju na Madžarskem. V I. Popov (ur.) *Slovenski mikrokozmosi – medetnični in medkulturni odnosi*. 20. Slovenski slavistični kongres: zbornik predavanj. Zveza društev Slavistično društvo Slovenije, Ljubljana, 343–356.

Financiranje

Prispevek je nastal v okviru projekta Kontinuirano raziskovanje porabskih Slovencev (Uspešnost dvojezičnega izobraževanja v Porabju) (Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu) in raziskovalnega programa Inštituta za narodnostna vprašanja (INV) Manjšinske in etnične študije ter slovensko narodno vprašanje (P5-0081), ki ga financira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije iz državnega proračuna.

Young People's Opinions on the Importance of Minority Schooling in the Slovene Raba Region

Abstract

Schooling for members of the Slovene minority in Hungary can take several forms. In the Raba Region, for example, a so-called minority school model has been adopted and institutionalised, encompassing educational institutions with the status of minority schools and kindergartens. Eight years of primary education are offered at the Jožef Košič Bilingual Primary School in Felsőszölnök/Gornji Senik and the Bilingual Primary School in Apátistvánfalva/Števanovci. In addition, Slovene is taught as a minority language in primary and secondary schools in Szentgotthárd/Monošter. Drawing on semi-structured interviews with students attending minority schools, the article presents their views on the use of the local Slovene variety within the family and the wider community, their experiences of language learning, and their perceptions of its future prospects. The findings show that interviewees who are proficient in the local dialect primarily acquired it from their grandparents, while Hungarian is predominantly used in communication with parents and peers. Despite certain shortcomings, respondents express a generally high level of satisfaction with Slovene language instruction. They attribute particular importance to the presence of teachers from Slovenia, extracurricular activities, and participation in cultural groups and associations in supporting the use of Slovenian. Nevertheless, despite their knowledge of Slovene, most interviewees do not feel sufficiently prepared to pursue studies in Slovenia. Many also point out that, due to the proximity of Austria and labour market demands, knowledge of Slovene is perceived as having limited practical value for young people.

Keywords: minority education, Slovene language, Raba Region, Hungary, young people's opinions